

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ HỌC TẬP SUỐT ĐỜI VÀ VẬN DỤNG TRONG XÂY DỰNG XÃ HỘI HỌC TẬP Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

HO CHI MINH'S THOUGHT ON LIFELONG LEARNING AND ITS APPLICATION IN BUILDING A LEARNING SOCIETY IN VIETNAM TODAY

PHÙNG THANH (*)

Tóm tắt: Tư tưởng Hồ Chí Minh về học tập suốt đời là hệ thống quan điểm sâu sắc, có giá trị lý luận và thực tiễn to lớn đối với sự phát triển con người và xã hội ở Việt Nam. Bài viết tập trung làm rõ những nội dung cơ bản trong tư tưởng của Người về học tập suốt đời; thực tiễn vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh trong xây dựng xã hội học tập thời gian qua, từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm tiếp tục phát huy giá trị của tư tưởng này trong xây dựng xã hội học tập ở nước ta trong bối cảnh hiện nay.

Từ khóa: Học tập suốt đời; tư tưởng Hồ Chí Minh; xây dựng xã hội học tập.

Abstract: Ho Chi Minh's thought on lifelong learning constitutes a profound system of viewpoints with great theoretical and practical significance for human and social development in Vietnam. The article focuses on clarifying the fundamental contents of his thought on lifelong learning, examines the practical application of Ho Chi Minh's thought in building a learning society in Vietnam in recent years, and proposes several solutions to further promote the value of this thought in the process of building a learning society in the current context.

Keywords: Lifelong learning; Ho Chi Minh's thought; building a learning society.

Ngày nhận bài: 25/3/2026 Ngày biên tập: 11/5/2026 Ngày duyệt đăng: 19/5/2026

1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về học tập suốt đời

1.1. Học tập là yêu cầu tất yếu của mỗi cá nhân và tổ chức

Trong quá trình lãnh đạo cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt coi trọng vai trò của học tập đối với sự phát triển của con người và xã hội. Người cho rằng học tập là nhu cầu tất yếu, là con đường quan trọng để mỗi người nâng cao hiểu biết, hoàn thiện bản thân và đáp ứng yêu cầu của sự phát triển không ngừng của đời sống xã hội. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh,

học tập trước hết bắt nguồn từ nhu cầu nhận thức và phát triển của mỗi cá nhân. Người nhấn mạnh, mỗi người cần có tinh thần ham học, bởi tri thức chính là chìa khóa giúp con người gia tăng sự hiểu biết và nâng cao năng lực hoạt động thực tiễn. Người viết: "Biết ham học. Trước hết là học chữ, học làm tính. Biết chữ, biết tính thì làm việc gì cũng dễ dàng hơn... Việc thế giới rất nhiều, học không bao giờ hết. Người có học mới có tiến bộ. Càng học càng tiến bộ" (Hồ Chí Minh, tập 5, 2011, tr.117). Quan điểm này thể hiện nhận thức sâu sắc của Người về tính vô hạn của tri thức và vai trò của học tập đối với sự tiến bộ của mỗi con người.

(*) Đại tá, TS; Học viện Chính trị

Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: nếu không học tập thì con người sẽ lạc hậu và không theo kịp sự phát triển của xã hội. Người nói: “chúng ta phải học nhiều, phải cố gắng học. Nếu không chịu khó học thì không tiến bộ được. Không tiến bộ là thoái bộ... Mình mà không chịu học thì lạc hậu, mà lạc hậu là bị đào thải, tự mình đào thải mình” (Hồ Chí Minh, tập 12, 2011, tr.333). Như vậy, trong tư tưởng của Người, học tập không chỉ là nhu cầu tự thân mà còn là điều kiện để con người tồn tại và phát triển trong một xã hội luôn vận động.

Đặc biệt, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh đến tính liên tục của quá trình học tập. Theo Người, học tập không phải là hoạt động diễn ra trong một giai đoạn nhất định mà phải được tiến hành trong suốt cuộc đời của mỗi con người. Người căn dặn: “Phải biết tự động học tập” (Hồ Chí Minh, tập 6, 2011, tr.360); “phải học nữa, học mãi trong khi đi làm việc” (Hồ Chí Minh, tập 4, 2011, tr.116). Từ đó, Người khẳng định: “Chúng ta phải học và hoạt động cách mạng suốt đời. Còn sống thì còn phải học, còn phải hoạt động cách mạng” (Hồ Chí Minh, tập 15, 2011, tr.113). Điều đó thể hiện tầm nhìn sâu sắc của Người về vai trò của học tập suốt đời trong sự phát triển của mỗi cá nhân cũng như của toàn xã hội.

1.2. Mục đích của học tập là để tiến bộ, phục vụ Tổ quốc và Nhân dân

Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, việc học tập không phải là mục đích tự thân mà phải gắn với yêu cầu phát triển của cá nhân và nhiệm vụ phục vụ xã hội. Người luôn nhấn mạnh, việc học tập của mỗi người phải hướng tới mục tiêu tiến bộ và góp phần xây dựng, phát triển đất nước. Người chỉ rõ: “Muốn tiến bộ mãi thì phải học tập. Học trong sách báo, học trong công tác, học với anh em, học hỏi quần chúng. Học tập để phát triển ưu điểm, sửa chữa khuyết điểm” (Hồ Chí Minh, tập 8, 2011, tr.143). Như vậy, việc học tập không chỉ giúp nâng cao tri thức mà còn góp phần hoàn thiện nhân cách và năng lực hoạt động thực tiễn của con người.

Bên cạnh đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng học tập là điều kiện để con người thích ứng với sự biến đổi không ngừng của đời sống

xã hội. Sớm nhận thức được vai trò của tri thức và khoa học - kỹ thuật đối với sự phát triển của xã hội, Người chỉ rõ: “Muốn tiến bộ kịp sự biến đổi vô cùng tận, thì chúng ta phải nghiên cứu, học tập. Nghiên cứu, học tập lý luận và kỹ thuật” (Hồ Chí Minh, tập 9, 2011, tr.145).

Đối với đội ngũ cán bộ, đảng viên, Chủ tịch Hồ Chí Minh yêu cầu phải thường xuyên học tập để nâng cao trình độ chính trị, văn hóa và chuyên môn nhằm phục vụ nhân dân tốt hơn. Người căn dặn: “Phải cố gắng học hỏi để không ngừng nâng cao trình độ chính trị, văn hóa và kỹ thuật để phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân” (Hồ Chí Minh, tập 12, 2011, tr.530). Như vậy, mục đích cuối cùng của việc học tập trong tư tưởng Hồ Chí Minh là phục vụ lợi ích của Tổ quốc và Nhân dân.

1.3. Nội dung học tập phải toàn diện và thiết thực

Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng nội dung học tập phải toàn diện, phù hợp với yêu cầu phát triển của đất nước và công việc của mỗi cá nhân. Theo Người, mỗi người cần học tập nhiều lĩnh vực khác nhau để phát triển toàn diện về tri thức và năng lực hoạt động. Người chỉ rõ: “Chúng ta cần học nhiều thứ: học chính trị, học văn hóa, học kỹ thuật, nghiệp vụ” (Hồ Chí Minh, tập 12, 2011, tr.528). Trong đó, Người yêu cầu cán bộ, đảng viên học tập phải gắn với việc nâng cao nhận thức chính trị và trách nhiệm xã hội. Theo Người, nếu chỉ học văn hóa và kỹ thuật mà không học chính trị thì “như người nhắm mắt mà đi” (Hồ Chí Minh, tập 10, 2011, tr.384).

Bên cạnh đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng nhấn mạnh việc học tập kinh nghiệm thực tiễn và kinh nghiệm của những người đi trước. Người khuyến khích cán bộ, nhân dân học hỏi kinh nghiệm của các tập thể tiên tiến và những tấm gương tiêu biểu trong lao động, sản xuất và công tác. Theo Người, việc học hỏi kinh nghiệm thực tiễn là con đường quan trọng để nâng cao hiệu quả hoạt động và phát triển năng lực của mỗi cá nhân.

1.4. Phương pháp học tập phải đa dạng, gắn với thực tiễn và quần chúng

Một nội dung quan trọng trong tư tưởng Hồ Chí Minh về học tập là phương pháp học

tập. Người cho rằng để học tập đạt hiệu quả, cần vận dụng nhiều phương pháp khác nhau và gắn chặt việc học với thực tiễn cuộc sống. Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh phương châm học tập rộng rãi từ nhiều nguồn khác nhau. Bên cạnh việc học ở nhà trường và học trong sách vở, Người khuyến khích mọi người học hỏi từ thực tiễn lao động và sản xuất. Đặc biệt, Người luôn đề cao vai trò của quần chúng nhân dân trong quá trình học tập. Người cho rằng nhân dân là nguồn tri thức phong phú và là trường học lớn đối với cán bộ. Vì vậy, cán bộ, đảng viên phải biết “học hỏi nhân dân” (Hồ Chí Minh, tập 6, 2011, tr.432), đồng thời sử dụng những tấm gương tốt trong quần chúng để giáo dục và động viên lẫn nhau.

Như vậy, tư tưởng Hồ Chí Minh về học tập suốt đời là một hệ thống quan điểm sâu sắc và toàn diện. Những quan điểm đó không chỉ có giá trị lý luận mà còn có ý nghĩa thực tiễn sâu sắc đối với việc xây dựng xã hội học tập và phát triển con người ở nước ta hiện nay.

2. Thực tiễn vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh trong xây dựng xã hội học tập ở nước ta hiện nay

Quán triệt quan điểm, chủ trương của Đảng, việc xây dựng xã hội học tập và thúc đẩy học tập suốt đời đã đạt được nhiều kết quả quan trọng. Hệ thống giáo dục quốc dân ngày càng hoàn thiện, thống nhất từ giáo dục mầm non đến đào tạo sau đại học. Các loại hình trường lớp và phương thức đào tạo được đa dạng hóa, mở rộng cơ hội học tập cho người dân ở mọi lứa tuổi. Sự liên thông giữa các trình độ đào tạo từng bước được cải thiện; mạng lưới giáo dục tiếp tục được mở rộng trên phạm vi cả nước.

Cùng với đó, các phong trào khuyến học, khuyến tài ngày càng đi vào chiều sâu; môi trường giáo dục được gắn với phương châm học đi đôi với hành, gắn với các phong trào xóa đói giảm nghèo và xây dựng đời sống văn hóa. Phong trào học tập phát triển mạnh ở nhiều dòng họ, làng xã, thôn bản; ý thức học tập suốt đời ngày càng lan tỏa trong mỗi gia đình và cộng đồng. Nhiều tấm gương tiêu biểu là nông dân, người lao động, cán bộ, giáo viên đã nỗ lực tự học, sáng tạo trong lao động

và công tác, đóng góp thiết thực cho xã hội. Không ít cá nhân tích cực nghiên cứu, ứng dụng tiến bộ khoa học - kỹ thuật, đề xuất các sáng kiến có giá trị thực tiễn trong sản xuất và đời sống. Nhiều người lớn tuổi vẫn kiên trì tự học, tự nghiên cứu để phát triển sản xuất, góp phần cải thiện đời sống gia đình và thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương. Đáng chú ý, nhiều tấm gương thể hiện tinh thần “học không bao giờ muộn”, có những người tuổi cao vẫn tiếp tục học cao học, làm nghiên cứu sinh với mục đích nêu gương cho thế hệ sau. Những chuyển biến tích cực đó góp phần quan trọng vào những thành tựu to lớn của đất nước sau 40 năm đổi mới.

Tuy nhiên, việc thực hiện chủ trương học tập suốt đời vẫn còn một số hạn chế, như: trong một số trường hợp, đào tạo và bồi dưỡng còn thiên về số lượng, chưa chú trọng đúng mức đến chất lượng; việc tự học, thực học và học tập suốt đời của một bộ phận cán bộ, đảng viên chưa đạt yêu cầu. Tình trạng học theo phong trào, chạy theo bằng cấp vẫn còn; việc học chưa thực sự xuất phát từ yêu cầu thực tiễn, thiếu tinh thần nghiên cứu, đào sâu tri thức. Điều này làm suy giảm tinh thần dám nghĩ, dám làm, hạn chế động lực đổi mới, sáng tạo. Một bộ phận cán bộ, công chức, viên chức và người lao động còn thỏa mãn với kiến thức đã có hoặc học tập chủ yếu nhằm hoàn thiện bằng cấp phục vụ thăng tiến, thiếu sự chủ động cập nhật tri thức và nâng cao năng lực thích ứng. Tâm lý ngại học, thiếu ý thức học thường xuyên và học suốt đời ở một số người dẫn đến nguy cơ tụt hậu, khó bắt nhịp với tốc độ phát triển nhanh của thời đại khoa học - công nghệ, đặc biệt trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 và các xu thế phát triển mới của thời đại.

3. Giải pháp vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về học tập suốt đời trong xây dựng xã hội học tập ở nước ta hiện nay

Thứ nhất, nâng cao nhận thức về ý nghĩa và yêu cầu của học tập suốt đời trong toàn xã hội.

Việc xây dựng xã hội học tập chỉ mang lại hiệu quả thiết thực khi mỗi người nhận thức rõ học tập suốt đời là nhu cầu tự thân và trách

nhệm đối với sự phát triển của đất nước. Đối với cán bộ, đảng viên, học tập suốt đời cần được xác định là nhiệm vụ cách mạng thường xuyên nhằm nâng cao trình độ, năng lực và bản lĩnh chính trị, góp phần thực hiện thắng lợi nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Đây cũng là sự quán triệt sâu sắc tư tưởng Hồ Chí Minh về việc cán bộ cách mạng phải không ngừng học tập để tiến bộ và phục vụ nhân dân ngày càng tốt hơn.

Thứ hai, phát huy vai trò tự học, tự bồi dưỡng của mỗi cá nhân, đặc biệt là đội ngũ cán bộ, đảng viên.

Mỗi cá nhân cần chủ động học tập, bồi dưỡng lý luận chính trị, kiến thức chuyên môn, nghiệp vụ, phương pháp làm việc và kỹ năng phối hợp trong tập thể nhằm nâng cao năng lực công tác và hiệu quả lao động. Trong bối cảnh chuyển đổi số hiện nay, cần tích cực cập nhật tri thức mới, nhất là kiến thức khoa học - công nghệ, kỹ năng số và phương thức làm việc hiện đại. Đối với cán bộ, đảng viên, việc học tập cần gắn với rèn luyện tư cách cán bộ cách mạng, thực hiện phương châm học trong sách vở, học lẫn nhau và học từ nhân dân.

Thứ ba, phát huy vai trò lãnh đạo, chỉ đạo của các cấp ủy, tổ chức chính trị - xã hội trong thúc đẩy học tập suốt đời.

Các cấp ủy, tổ chức cần xác định rõ mục tiêu của học tập suốt đời là phát triển con người xã hội chủ nghĩa toàn diện, từ đó xây dựng nội dung học tập phù hợp cho cán bộ, đảng viên và các thành viên trong tổ chức. Đồng thời, cần gắn việc học tập với các phong trào thi đua, với công tác đánh giá, biểu dương, khen thưởng nhằm tạo động lực và lan tỏa tinh thần học tập trong xã hội.

Thứ tư, tiếp tục hoàn thiện cơ chế, chính sách và hệ thống giáo dục theo hướng mở để tạo điều kiện cho học tập suốt đời.

Cần xây dựng hệ thống giáo dục linh hoạt, liên thông giữa các cấp học, trình độ đào tạo và các hình thức học tập, tạo cơ hội học tập cho mọi công dân trong suốt cuộc đời. Đồng thời, gắn đào tạo với nhu cầu của thị trường lao động và yêu cầu phát triển của xã hội, góp phần nâng cao chất lượng nguồn nhân lực và năng lực cạnh tranh quốc gia.

Thứ năm, tăng cường kiểm tra, giám sát và khuyến khích đổi mới, sáng tạo trong quá trình xây dựng xã hội học tập.

Cần thường xuyên theo dõi, đánh giá việc triển khai các mô hình, sáng kiến trong học tập suốt đời; kịp thời phát hiện khó khăn, vướng mắc để có giải pháp hỗ trợ phù hợp. Đồng thời, xây dựng cơ chế khuyến khích và bảo vệ cán bộ dám nghĩ, dám làm, dám đổi mới vì lợi ích chung, qua đó tạo môi trường thuận lợi để phát huy trí tuệ, trách nhiệm và tinh thần cống hiến của đội ngũ cán bộ.

Học tập suốt đời là nội dung quan trọng trong tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục, đồng thời là yêu cầu tất yếu của sự phát triển trong thời đại tri thức và cách mạng khoa học - công nghệ hiện nay. Trong bối cảnh mới, việc nhận thức sâu sắc và vận dụng đúng đắn tư tưởng Hồ Chí Minh về học tập suốt đời có ý nghĩa đặc biệt quan trọng đối với việc xây dựng đội ngũ cán bộ có bản lĩnh, trí tuệ, năng lực đổi mới sáng tạo và tinh thần trách nhiệm cao trước Đảng, trước Nhân dân. Khi tinh thần học tập suốt đời trở thành nhu cầu tự thân của mỗi cá nhân và trở thành phong trào rộng khắp trong toàn xã hội, chúng ta sẽ tạo dựng được nguồn lực trí tuệ to lớn, góp phần thực hiện thắng lợi mục tiêu phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc dưới sự lãnh đạo của Đảng./.

Tài liệu tham khảo:

1. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 5, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.117.
2. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 12, sdd, tr.333.
- 3, 11. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 6, sdd, tr.360, tr.432.
4. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 4, sdd, tr.116.
5. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 15, sdd, tr.113.
6. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 8, sdd, tr.143.
7. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 9, sdd, tr.145.
8. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 12, sdd, tr.530.
9. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 12, sdd, tr.528.
10. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 10, sdd, tr.384.
12. Tô Lâm, "Học tập suốt đời", <https://baochinhphu.vn/bai-viet-cua-tong-bi-thu-to-lam-hoc-tap-suot-doi-102250301172143439.htm>.